
DIENST OP 25 februari 2024, 10 uur
Doopsgezinde Gemeente Aalsmeer

Predikant: Akke-Clara Thimm-Stelwagen
Orgel/Piano: J.R.
Lezer: Gerda Stieva
Kerkenraadslid: Tilly Overbeek

Thema: Zaligsprekingen

Aansteken van de kaarsen   Mededelingen

1. Muziek
2. Welkom, kaarsen, mededelingen
3. Zingen Lied 419 Wonen overal nergens thuis
4. Bemoediging en groet

Onze hulp in de naam van de Eeuwige,
door wie wij ons bemoedigd weten.

Haar kracht is hier en nu,
in mij en naast mij,
dichterbij dan mijn eigen adem.

Licht dat donker verdrijft
en de wereld verlicht.
Troost die onze troosteloosheid omarmt,
Geest die mensen bewoont en beweegt.

Met trouw en liefde bent U ons
nabij nu, morgen en altijd.

Amen.

5. Laat ons samen zingen Lied 218 Dank U voor deze nieuwe morgen
6. We doen een beroep op de Eeuwige in gebed:

Eeuwige, bron van alles wat is, van het zichtbare en het onzichtbare,

wij zijn vanmorgen hierheen gekomen
op zoek naar verbondenheid en inspiratie.

We verlangen naar geborgenheid en warmte, naar liefde en vrede,
naar gerechtigheid, bemoediging en nog veel meer.

Wees bij ons, in dit uur. Inspireer ons met Uw woorden en verhalen.
Leidt ons op het spoor van uw liefde,
die ons helpt de toekomst hoopvol tegemoet te gaan.

Eeuwige, geef ons toch, wat we nodig hebben voor de nieuwe week:
troost voor wie moedeloos of verdrietig zijn, oriëntatie voor wie zoekt of twijfelt,
bemoediging voor wie steun nodig heeft. Amen.

7. Bijbellezing: Psalm 37:1-8 → Gerda Stieva leest
8. We zingen samen een Taizé-lied 'In de Heer schep ik mijn vertrouwen' (3x – alleen de laatste keer zingen we het 'Amen')
9. We luisteren naar de zaligsprekingen zoals Matteüs ze vertelt in hfst. 5:1-12
10. Zingen Lied 59 (uit Tussentijds), wordt geprojecteerd (prachtige tekst van Henk Jongerius) Gelukkig de mens (*Gemeente gaat staan*)
11. Overdenking

De gebaren van Jezus,
zijn blik, zijn stem.

Hoe zei hij dat,
zei hij het plechtig,
of zo – terloops?
Hief hij één hand
of beide,
een vinger of de vuist?
Keek hij de mensen erbij aan,
toen hij sprak,
of over hen heen,
in de verte,
keek hij naar de hemel?
Glimlachte hij,
toen hij sprak?
Dit en
veel meer nog
zou je willen weten.

Tot zover een gedicht van Lothar Zenetti.

Beste mensen,

Ja, hoe stond Jezus erbij, toen hij de zaligsprekingen uitsprak? Ik zou er graag bij geweest zijn, daar op die berg met al die mensen. Jezus horen en hem in levenden lijve zien! Wat een

drukte, wat een mensen: voor één man! Ik stel me voor dat u en ik daartussen staan, samen met anderen. Ik zie Joden en niet-joden, asielzoekers, vluchtelingen en zwervers, politici en journalisten, nieuwsgierigen en gelovigen, kinderen en volwassenen, armen en rijken. Ze komen van heinde en ver: uit het Joodse land en Jeruzalem, maar ook uit het buitenland. Gezonden maar ook veel zieken, mensen die worden gedragen en mensen die strompelen met krukken, zich groot makend en naar voren dringend om Jezus te kunnen zien en om hem aan te raken. Om genezen te worden .... De zieken zijn vol vertrouwen: als ze Jezus maar kunnen aanraken...hij zal hen allen genezen!

En dan is het moment aangebroken, dat Jezus van de berg naar beneden komt. Hij blijft staan en begint met een toespraak. Iedereen zwijgt, kijkt en luistert vol verwachting, hopen op een wonder – misschien? Jezus slaat zijn ogen op en kijkt de discipelen aan: niet het kringetje van de 12 discipelen, maar veel meer: ons allen – ook u en mij. Hij zegt: *'Gelukkig wie nederig van hart zijn, want voor hen is het koninkrijk der hemelen, gelukkig de treurenden... gelukkig de zachtmoedigen.... gelukkig wie honger en dorsten naar gerechtigheid....'*

Wat is dit voor een boodschap? Ik zie de mensen verward kijken, stil en verbijsterd. Dit hebben we niet verwacht. Gemopper en gefluister: wat bedoelt Jezus toch? Hij heeft het tegen ons, maar zijn wij arm of rijk? Mijn buurman, die er niet uitziet alsof hij veel geld te besteden heeft, glundert maar ik voel me onzeker. Hoor ik bij de rijken? En wat moet ik dan? Bedoelt Jezus, dat ik alles weg zou moeten geven en honger moet gaan lijden? Maar wat heeft dat voor zin?

Zo'n 20 eeuwen later klinken ons de zaligsprekingen nog steeds vreemd in de oren. En toch: de Bergrede en de zaligsprekingen waren altijd erg belangrijk voor christenen en doopsgezinden. Ook Lucas heeft ze opgeschreven, een beetje anders en misschien wel directer.

'Gelukkig, jullie die arm zijn'

De zaligsprekingen beginnen alle met het woordje 'gelukkig', 'zalig' lazen we tot voor kort in de NBG vertaling. Het Griekse '*makarios*' gaat vooral over een gelukkig leven van mensen op aarde, dat door God mogelijk wordt gemaakt. Vandaar 'gelukkig'. Het woord 'zalig' is voor velen een ouderwets woord geworden. Het woord 'gelukkig' dekt niet helemaal de lading, het is eigenlijk te vlak. De zaligsprekingen zijn niet zomaar gelukswensen voor dit moment. De Engelsen gebruiken het woord 'blessed', 'gezegend'. Dat woord omvat het bijzondere karakter van de zaligsprekingen. De zaligsprekingen zijn zegenspreuken. Zegenspreuken die iets onthullen over de toekomst van degenen over wie ze gaan. Maar zo gezien worden de zaligsprekingen ons vreemd, want wie worden hier geluk gewenst, geprezen en gezegend?

Je bent een gezegend mens als je leven succesvol is, als je gezond bent en welvarend, gewaardeerd en gerespecteerd wordt. Dat was in de tijd van Jezus zo, en dat is eigenlijk nog zo: wie een rustig en vredig, goed leven heeft, die is een gelukkig, gezegend mens. Maar Jezus draait hier alles om: de gelukkigen zijn hier de vervolgd, mensen met pijn, de zwakkeren, de angstigen, de zieken.

Wat kunnen wij hiermee? Wat betekenen deze zegenspreuken voor ons nu? Voor onze omgang met elkaar? Zeggen ze ook iets over onze omgang met de schepping? Laten we de negen zaligsprekingen eens nader bekijken en op ons inwerken...De eerste vier gaan over mensen die niet mee kunnen komen, die niets in te brengen hebben.

Rieteke Hogendoorn heeft een prachtige quilt gemaakt met daarop een afbeelding van elk van de zaligsprekingen. Deze afbeeldingen van de quilt zien we, als we de zaligsprekingen wat nader gaan bekijken. Rieteke Hogendoorn weet ervan, dat we ze hier gebruiken vandaag.

De eerste gelukwens is voor de nederigen van hart. Bedoeld worden de mensen die arm zijn in economisch én godsdienstig opzicht. In de wereld van het Nieuwe testament zijn het de mensen die bij de velen horen, die geen middelen hebben om de wetten die beschreven staan in de Tora, na te komen. Zij konden dus hun godsdienstige plichten niet vervullen. Ze hadden er gewoon geen tijd voor en geen kennis van. Ze hadden dus niets om in te brengen bij God, ze hadden lege handen. Het zijn de zwijgende ploeters, de herders en de vissers, de bedelaars en de zieken.

Voor ons nu zijn het de duizenden, misschien wel miljoenen die in de armoede vervallen zijn, of dreigen te vallen. In het buitenland, maar ook hier, in Nederland : vanwege de hoge gasrekening, de hoge prijzen van onze levensmiddelen, vanwege ziekte, geen dak boven hun hoofd....

Op de quilt heeft het figuurtje geen lege handen, het houdt een parel in zijn hand. Deze parel staat symbool voor het koninkrijk van de hemel, het koninkrijk van God.

Gelukkig de treurenden...

Hier gaat het niet om verdriet zoals iedereen wel eens meemaakt: het gaat hier (volgens Van der Zee in zijn boek over de Bergrede) om mensen die verdriet hebben om het leven zoals het nu gaat op aarde. Mensen die hoewel ze weten wat de Eeuwige van ons vraagt, beseffen dat het in de praktijk van alledag heel anders gaat. Mensen die eronder lijden, eraan kapot gaan dat we zo met elkaar en de aarde omgaan. U ziet het geknakte riet op de quilt. Deze treurenden kunnen er niet meer tegenop, ze schreeuwen 'Waar is God' en voelen zich ellendig, opstandig en vertwijfeld.

Op de quilt zien we iemand, die troost.

Gelukkig de zachtmoedigen, want zij zullen het land bezitten

Zachtmoedig is hier geen karaktereigenschap, maar meer een omstandigheid. Weer gaat het om de zwakke, de weerloze en kwetsbare mensen die in een hoekje zitten, daar waar de slagen vallen. Zij hebben geen verweer, kunnen geen grote mond opzetten, niet terugslaan. Ik moet denken aan de vele vluchtelingen overal in de wereld, ook in ons land. Zij zijn vaak de slachtoffers van de machthebbers die sterk zijn of van strijdende partijen. De gewone burgers zitten soms als ratten in de val. Als er oorlog is, als er hongersnood is, als de kansen ongelijk verdeeld zijn, slaan ze op de vlucht. Arm en kwetsbaar.

'*Zij zullen het land bezitten*': zij zullen plek hebben om in vrede te wonen. Woorden van grote troost en kracht.

Gelukkig wie hongeren en dorsten naar gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden

Wat is gerechtigheid? Een rechtvaardige verdeling, dat zou het toch zijn dat mensen en dieren en planten op aarde in een goed evenwicht samen leven en zijn. Een rechtvaardige verdeling tussen mensen houdt in dat niet miljoenen mensen zouden vroegtijdig zouden moeten sterven door de klimaatcrisis en nog meer mensen jaarlijks op de vlucht moeten slaan voor de economische groei van andere werelddelen (het westen). In het boek 'Er is leven na de groei' van Paul Schenderling kunt u daarover lezen. Het kán anders!

We zien het: deze eerste vier gelukswensen gaan over mensen in de ellende. De volgende vier gaan over hun houding, hun gedrag. Het laat zien, dat er mensen zijn, die naast Jezus staan – in zijn gerichtheid op de kansarmen. Maar wie dat doet heeft het vaak niet gemakkelijk.

Gelukkig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden

Een mooi oud woord: barmhartigheid. Wij hebben het dan over compassie, vuur, over mededogen, over je ontfermen over wie je nodig heeft. Dat kost tijd, moeite, inspanning. Zonder te vragen: 'Komt er iets voor terug?'

Gelukkig wie zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien

Ook dit is echt bijbeltaal, ook al staat het in de nieuwe vertaling: wat betekent zuiver van hart? Zijn het diegenen, die hun hart, hun houding op één ding richten? Niet én op economisch gewin, én op de medemens? Je een beetje inzetten voor God en geloof, en een beetje voor mezelf?

Gelukkig de vreedstichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden

Ja, daar komt de politiek om de hoek kijken. Heel actueel. Vreedstichters. Wie zijn dat in onze tijd? Het is gevaarlijk, te zoeken naar verzoening tussen strijdende partijen. Mensen die vastgelopen situaties en gespannen verhoudingen proberen te doorbreken krijgen vaak zelf grote problemen. Toch zullen zij 'kinderen van God', genoemd worden, dat is een soort eretitel.

Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden

Het spitst zich steeds meer toe. Deze gelukwens is voor de mensen die hun nek uitsteken om onrecht te bestrijden. Russen die kritische geluiden laten horen in de oorlog, de arts die in Mexico misdaden van drugkartels in kaart bracht, de klokkenluiders, de milieuactivisten. Elders in de wereld worden mensen gemarteld of vermoord omdat ze zich inzetten voor een rechtvaardige zaak. Voor hen is 'het koninkrijk van de hemel'

Na deze acht gelukswensen staat er nog één gelukwens die wat anders geformuleerd is: *Gelukkig zijn jullie staat er; Gelukkig zijn jullie, wanneer ze jou omwille van mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten.*

Deze allerlaatste persoonlijke gelukwens gaat dus om diegenen, die uitkomen voor hun geloof in de Eeuwige en in Jezus als de zoon van God, en daarvoor uit durven te komen. Deze mensen zijn er nog steeds. In sommige landen worden christenen en anderen vanwege hun geloof gehaat en verstoten, soms zelfs gevangen gezet. Vaak krijgen ze geen deugdelijk proces en weten niet hoelang ze nog gevangen zullen zitten. Ze voelen zich vergeten en hulpeloos, alleen gelaten. Ze lijden. Jezus zegt tegen hen: 'Verheug je en juich, want je zult rijkelijk worden beloond in de hemel'. In de hemel, wat bedoelt Jezus toch? Is zijn bedoeling, dat we nu moeten berusten in ons lot, en moeten *wachten* tot het koninkrijk aanbreekt? 'Stil maar, wacht maar, alles wordt nieuw?'

Ik kan me niet voorstellen dat de aanwezigen bij Jezus joelend en juichend wegliepen. Sommigen zullen vol vragen gezeten hebben over wat ze gehoord hadden. Anderen zullen onder indruk zijn geraakt en geloofden wat hij zei. Ja, sommigen geloven de tegenstrijdige gelukwensen, misschien omdat Jezus niet zomaar iets zegt, maar er zelf ook voor in staat, dat deze nieuwe wereld van God er komt. Jezus voegt de daad bij het woord: geneest zieken, geeft de hongerigen brood en troost verdrietigen. Hij *leeft* letterlijk in de geest van zijn zaligsprekingen. We zien in zijn daden voorproefjes van Gods 'koninkrijk, het geeft de mensen moed en vertrouwen. God is sterker dan de kwade machten! Ondanks alle ellende en nood, ondanks alle twijfel en vraagtekens: Gods nieuwe wereld breekt nu aan.

Wat Jezus begonnen is, gaat door: in u en in mij, als we durven te geloven dat het anders kan, ja dat het anders moet. De zaligsprekingen willen ons inspireren tot een ander leven. Ze vormen een belofte, maar ook een opdracht om ons niet neer te leggen bij onrecht en scheve verhoudingen, maar ons vol erbarmen in te zetten voor verandering, voor een andere wereld. Dat vraagt om een andere manier van zien.

In het boek 'De kleine prins' van Saint-Exupéry zegt de vos tegen de kleine prins: 'Alleen met het hart kun je goed zien. Het wezenlijke is voor de ogen onzichtbaar.'

Als je geleerd hebt, de wereld en de mensen met de ogen van het hart te zien, kun je de boodschap van de zaligsprekingen en de bergrede van Jezus begrijpen – en vandaaruit leven.

Dia

Laten we ons - tot slot - weer inleven in de situatie daar op die berg, eeuwen geleden. Stel je voor: Jezus richt zich tot de mensen, die gekomen zijn om naar hem te luisteren. Mensen van heinde en ver: zieken, hongerigen, asielzoekers, joden en christenen, vissers en boeren, kinderen en volwassenen, orthodoxen en vrijzinnigen: u en ik. Stel je voor: Jezus kijkt ons aan, ernstig en geestdriftig, vol van vuur. Zijn ogen fonkelen, zijn stem is krachtig en luid. Zijn handen omhoog geheven, alsof hij ons zegent. Zo spreekt hij de zaligsprekingen uit.

Wat doen wij ermee? Ik hoop dat ook ónze ogen gaan fonkelen en dat de geest-drift en het vuur van Jezus op ons overspringt. Dan zullen zijn zaligsprekingen ons inspireren, als een opdracht voor het leven nu en een troostrijke belofte voor de toekomst. Amen.

12. Muziek

13. Open Ruimte

14. Gebed en Onze Vader

Eeuwige, onze God,

Help ons om ons niet te ergeren aan wat Jezus zegt. Dat we ons niet verdedigen tegen de kritiek van Jezus, maar op zijn woorden ingaan.

Laat ons zien,

Hoe we diegenen die minder kansen hebben in onze maatschappij en in onze wereld: onder andere de armen en de vreemdelingen, geluk kunnen wensen en geluk kunnen brengen. Dat we niet mismoedig worden van de ellende in de wereld en zuchten over de druppel op een gloeiende plaat. Geef, dat we de hoop op vrede en gerechtigheid nooit opgeven, tegen alle schijn van de werkelijkheid in.

Geef ons voldoende liefde, om het leven van anderen rijker te maken.

Laat ons zien,

Hoe we hongerigen kunnen verzadigen, want er is honger naar brood, honger naar gerechtigheid, honger naar liefde.

Dat we niet afgestompt worden van tekort en gebrek dat alleen maar anderen treft.

Help ons inzien, hoe we kunnen leven zonder dat we de aarde uitputten.

Geef ons voldoende moed, om te delen wat we hebben met hen die ons nodig hebben.

Laat ons zien,

Hoe we de treurenden kunnen troosten of tenminste met hen mee kunnen leven. Dat we niet bang zijn om ons op hen in te laten, als we niet weten wat te zeggen of te doen. Wees bij de zieken en al degenen, die iemand moeten missen die hen dierbaar is.

Geef ons vertrouwen, dat we iets kunnen betekenen voor een verdrietige door te luisteren en er te zijn.

Laat ons zien,

Hoe we om kunnen gaan met haat en onbegrip van anderen, maar ook in ons, dat het ons vrij staat om te vergeven en de weg van verzoening in te gaan.

Geef ons voldoende hoop, zodat we alvast leven als kinderen van U, God, en als burgers van uw koninkrijk.

God, in de stilte leggen we onze persoonlijke gedachten en gebeden voor U neer.....

Hoor naar onze beden God en leidt ons op de weg van Uw koninkrijk met de woorden van Jezus. Zo bidden wij samen:

Onze Vader die in de hemel zijt

Uw naam worde geheiligd

Uw koninkrijk kome.

Uw wil geschiede

Gelijk in de hemel alzo ook op aarde.

